

BERND SCHRÖDER, *Untersuchungen an Tierknochenfunden aus alt- und jungslawischen Siedlungsschichten des Burgwalls Alt Lübeck*, „Lübecker Schriften zur Archäologie und Kulturgeschichte”, Bd 9, 1984, s. 45—87.

Autor przedstawia wyniki analiz materiału kostnego odkrytego w Starej Lubece w latach 1949 i 1977—1981 (łącznie 12 064 szczątki zwierzęce, z czego rozpoznano 6 752, tj. 56%). Pochodzą one z dwu faz chronologicznych: okresu słowiańskiego starszego (819—1000 r.) i okresu słowiańskiego młodszego (1000—1138 r.). Kości ssaków stanowią 98,5% ogólnej liczby rozpoznanych szczątków, ptaków — 1,4%, a ryb — 0,06%. Pozostałości zwierząt udomowionych stanowią 97% rozpoznanych kości, a przy podziale na okresy wynoszą odpowiednio 96,1% w starszym i 97,4% w młodszym. Zwierzęta dziko żyjące, których szczątki odkryto to: jelen, sarna, dzik, wydra, foka, niedźwiedź, tur, lis, bóbr, łoś. Zdaniem autora Stara Lubeka należy do osad o średniej wielkości odsetka kości zwierząt dzikich, wahaającym się od 2 do 5%. B. Schröder sądzi, że zaopatrzenie mieszkańców Starej Lubecki w mięso oparte było przede wszystkim na chowie zwierząt, a łowiectwo odgrywało drugorzędną rolę.

Zagadnienia struktury gatunkowej zostały zbadane trzema metodami: ilościową, wagową i według najmniejszej liczby osobników. Szacunki sporządzone na podstawie liczby kości wykazują, że wśród ssaków domowych szczątki krowy stanowiły 49,6%, świni 37,9%, owcy/kozy 10,7%, konia 1,5%, psa 0,3%, kota 0,03%. Porównanie wagi szczątków kostnych poszczególnych zwierząt domowych przedstawia się następująco: krowa 67,5%, świnia 22,6%, owca/koza 5,4%, koń 4,2%, pies 0,2%, kot 0,01%. Obserwując różnice między okresem starszym a młodszym, należy stwierdzić zmniejszenie liczby kości bydła z 53,7% do 45% i równoczesny spadek ciężaru szczątków bydła z 70,3% do 63,6%. Wzrosła liczba kości świni z 34,4% do 42,5%, jak również ciężar z 15,1% do 27,8%. Według badań autora stosunek owiec do kóz wynosi 6:1. B. Schröder zauważył, że przewaga bydła została też odnotowana na innych stanowiskach w Starej Lubece, Lubece, Scharstorf, natomiast świnie dominowały w Meetschow i Arkonie. Różnice te zdaniem autora wynikają z odmienności warunków naturalnych, a zależą przede wszystkim od stopnia zalesienia, wpływającego na strukturę stada.

Badania morfologiczne były podstawą przedstawienia kwestii stopnia rozdrobnienia szczątków, dymorfizmu płciowego, wieku i wielkości zwierząt hodowlanych. Kości świni, owcy, kozy były w większym stopniu rozdrobnione niż kości bydła. Zwierzęta dorosłe stanowiły 68% wśród bydła, 40% świni, 25% owiec. Wysokość w kłębie bydła wynosiła średnio 105 cm, świni 67 cm, owcy 63 cm.

Duża liczba tabel (111) oraz diagramów i wykresów (16) umożliwia wykorzystanie badań autora i podnosi wartość pracy. Interesująca byłaby szersza analiza, zestawiająca wyniki badań archeologicznych stanowisk Pomorza Gdańskiego i Zachodniego¹ z badaniami zachodniej części południowego pobrzeża Bałtyku.

D. Główna

---

¹ Por. M. Kubasiewicz, *Badania archeologiczne na terenie Gdańska IX—XIV wieku*, Gdańsk 1977. Tam też wcześniejsza literatura.